

CSG Liudger
Scholengemeenschap voor
praktijkonderwijs, vmbo en havo/vwo

Protocol

Medicijnverstrekking op scholen

CSG Liudger

Opgesteld : februari 2018
Aangepast : 9 oktober 2018
Vastgesteld : 13 november 2018

Inhoud

Hoofdstuk 1: Inleiding medicijnverstrekking	3
Hoofdstuk 2: Leerling wordt ziek op school	4
Hoofdstuk 3: Het verstrekken van medicijnen in noodsituaties	5
Hoofdstuk 4: (Reguliere) medische handelingen	7
Bijlage 1: Afspraken met betrekking tot het uitvoeren van medische handelingen op school	8
Bijlage 2: Hoe te handelen bij een calamiteit	10
Bijlage 3: Uitvoeren van medische handelingen, wettelijke regels en aansprakelijkheid	11
Bijlage 4: Standpunt College van Bestuur van CSG Liudger	13

Hoofdstuk 1: Inleiding medicijnverstrekking

Personeelsleden van CSG Liudger worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet, een schaaf-, snij- of brandwond.

Ook krijgen scholen steeds vaker het verzoek van ouders om hun kind de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen, zoals medicijnen voor ADHD of een neusspray bij een epileptische aanval.

Met het oog op de gezondheid van leerlingen is het van groot belang, dat personeelsleden in alle situaties zorgvuldig handelen. Dit protocol voorziet in richtlijnen voor het zorgvuldig handelen.

Personeelsleden en de schoolleiding moeten zich realiseren dat wanneer zij fouten maken of zich vergissen, zij voor deze foute handelingen of vergissingen aansprakelijk gesteld kunnen worden. Daarom geeft het SchoolOverleg van CSG Liudger in dit protocol aan hoe de locaties in situaties rondom medicijnverstrekking en medisch handelen kunnen handelen.

Uitgangspunt van dit protocol is dat er in principe geen medicijnen worden verstrekt aan leerlingen.

Er zijn drie te onderscheiden situaties als het gaat om medisch handelen en medicijnverstrekking:

- de leerling wordt ziek op school (zie hoofdstuk 2);
- het verstrekken van medicijnen in noodsituaties op verzoek (zie hoofdstuk 3) en
- medische handelingen (zie hoofdstuk 4).

NB: dit protocol voorziet in richtlijnen waarbij voor alle betrokken partijen de beste voorwaarden worden georganiseerd, maar in de praktijk zal bij spoedgevallen altijd een afweging tussen protocollaire en pragmatische zaken moeten plaatsvinden. Tevens hebben EHBO-ers en BHV-ers hun eigen verantwoordelijkheid en bevoegdheden. Deze worden in dit protocol niet behandeld.

Hoofdstuk 2: Leerling wordt ziek op school

Regelmatig komt een leerling 's morgens gezond op school en krijgt hij of zij tijdens de schooluren last van hoofd-, buik- of andere soorten pijn. Ook kan een leerling bijvoorbeeld door een insect gestoken worden of zich tijdens praktijklessen verwonden. Eerder was het zo dat een personeelslid - zonder eerst toestemming te vragen aan de ouders - een 'paracetamolletje' verstrekte of Azaron op de plaats van een insectenbeet wreef.

Een probleem bij het meteen reageren met een middeltje is dat in zijn algemeenheid een personeelslid niet deskundig is om een juiste diagnose te stellen. De grootst mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt moet zijn dat er in principe **geen medicijnen** worden gegeven (dus ook geen drogistenmedicijnen, behalve wat volgens bijsluiters mag worden verstrekt).

Een leerling die ziek is geworden kan alleen na overleg met de ouder(s)/verzorger(s) naar huis.

Hierbij geldt een aantal stappen:

1. zorg dat tijdens het organiseren van opvang van de zieke leerling, hij/zij niet alleen blijft;
2. vraag informatie over de leerling op bij de receptie of de leerlingadministratie en kijk of er speciale (medische) notities zijn betreffende deze leerling in het leerlingvolgsysteem;
3. neem meteen contact op met de ouders (of het aangegeven waarschuwingsadres), zodat die weten dat de leerling ziek is geworden en om te overleggen wat er moet gebeuren (komt er iemand naar school, is er iemand thuis om de leerling op te vangen, wanneer wordt de leerling opgehaald, gaat school met de leerling nu meteen naar de huisarts of het ziekenhuis, etc.);
4. als de inschatting voor medische zorg dusdanig is dat het oordeel van een arts vereist is, bel dan met zijn/haar huisarts en als die niet bereikbaar is met 112 over hoe verder te handelen en
5. daarna wordt de schoolleiding geïnformeerd.

Uitgangspunt is: men handelt zo zorgvuldig mogelijk en conform dit protocol.

Aandachtspunten op een rijtje:

- zorg dat de waarschuwingsnummers (van ouders/verzorgers) in de leerlingenadministratie staan en jaarlijks worden geactualiseerd;
- zorg voor een verantwoordelijke voor het invoeren van wijzigingen als ouders/verzorgers dit doorgeven via locatieleiding of -administratie;
- zorg voor actuele informatie in het leerlingvolgsysteem;
- neem in het leerlingvolgsysteem ook bekende gegevens m.b.t. allergieën en/of medicijngebruik op (zoals deze door de ouders/verzorgers gemeld werden bij aanmelding);
- maak van levensbedreigende zaken (bijv. een noten- of bijensteekallergie) een aparte vermelding in een gekleurd veld op de leerlingkaart van de leerling in het leerlingvolgsysteem en
- zorg bij leerlingen die specifieke medische aandacht nodig hebben voor een map met belangrijke medische gegevens op een centraal punt op de locatie. Hierin staat een foto van de leerling met zijn/haar naam en de betreffende medicatie en contactgegevens.

Hoofdstuk 3: Het verstrekken van medicijnen in noodsituaties

Leerlingen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt aan puffjes voor astma of antibiotica, medicatie voor epilepsie of suikerziekte of een spuit voor behandeling van de gevolgen van allergieën of iets dergelijks.

Ouders/verzorgers vragen dan soms aan de schoolleiding of aan de coach/mentor of een personeelslid deze middelen wil en kan verstrekken. Het verstrekken van deze middelen is een medische handeling.

CSG Liudger neemt hierin het volgende standpunt in:

1. op school worden in principe geen medicijnen verstrekt (reguliere medische handelingen worden verricht door daartoe geautoriseerde personeelsleden (bv. EHBO-ers/BHV-ers, maar in ieder geval i.o.m. de schoolleiding en ouders daartoe aangewezen personeelsleden);
2. personeelsleden van de locaties verstrekken geen regulier toe te dienen medicijnen, waarvan (het vergeten) toe (te) dienen ervan een levensgevaarlijke situatie oplevert. Het is daarmee aan de ouders/verzorgers om zorg te dragen voor het organiseren van deze zorg. Hiertoe kunnen afspraken met de school (ruimte, tijd, etc.) worden vastgelegd (bijlage 1) en
3. voor leerlingen waarbij het noodzakelijk is om in een acute situatie onmiddellijk een levensreddende spuit toe te dienen (bij allergische reacties, bv. gebruik epipen), kan bij de inschrijving van deze leerlingen bijlage 1 worden ingevuld door ouders/verzorgers en schoolleiding om de zorg hieromtrent te organiseren. Op dit formulier staan de plichten van ouders/verzorgers en school omschreven en daar tekenen zij beide voor. Het toedienen van een levensreddende spuit mag alleen door een EHBO-er worden uitgevoerd.

De ouders tekenen ervoor dat zij:

- a. het formulier volledig naar waarheid invullen en een verklaring van de behandelend arts bijvoegen;
- b. het initiatief zullen nemen om met de personeelsleden (die na overleg met de schoolleiding vrijwillig hebben ingestemd om deze zorg op zich te nemen), in overleg te gaan om de wijze van toediening van het noodmedicijn te bespreken;
- c. het initiatief zullen nemen om minimaal één keer per drie maanden de voortgang met deze personeelsleden te bespreken;
- d. bij de start van een nieuw schooljaar contact op zullen nemen om de stand van zaken opnieuw te bespreken;
- e. direct contact op zullen nemen met de school bij verandering van de medische conditie van de leerling, van het medicijn of bij verandering van de manier waarop het medicijn verstrekt moet worden of de medische handeling moet worden uitgevoerd;
- f. ervoor zorgen dat voldoende medicijn in oorspronkelijke verpakking (met etiket, voorschrift en de naam van de leerling) op school aanwezig zijn en
- g. zelf letten op de vervaldatum van de medicijnen.

De ondersteuningscoördinator van CSG Liudger tekent ervoor dat:

- a. er zorg voor wordt gedragen dat het bovengenoemde formulier met de afspraken op een voor alle betrokkenen bekende, duidelijke plaats is opgeborgen en
- b. er zorg voor wordt gedragen dat er een ruimte beschikbaar is.

Op het formulier worden daarnaast de omstandigheden waaronder de medicijnen moeten worden verstrekt verder vastgelegd.

Door het formulier zorgvuldig in te vullen en te ondertekenen, geven ouders/verzorgers duidelijk aan wat voor het welzijn van hun kind belangrijk is en de school weet precies wat moet worden gedaan en waar ze verantwoordelijk voor zijn.

Dit betekent dat bij aannahme van een leerling bij wie (waarschijnlijk) medische handelingen op school plaats moeten vinden, de schoolleiding een weloverwogen besluit moet nemen of de school kan bieden wat deze leerling nodig heeft.

LET OP: Het invullen en ondertekenen van het formulier vrijwaart nooit verkeerd handelen en de consequenties daarvan! Met het protocol en het formulier zorgt CSG Liudger er met name voor dat zij alles in het werk heeft gesteld om zo zorgvuldig mogelijk te handelen. Personeelsleden moeten zelfstandig kiezen voor het uitvoeren van de handelingen en mogen daartoe nooit gedwongen worden.

Enkele praktische adviezen:

- Als het gaat om het verstrekken van reguliere medicijnen gedurende een lange periode, dan vervult de school hierin geen rol!! De ouders/verzorgers moeten het initiatief nemen voor een overleg om de reguliere medicatie te organiseren en weten dat zij daarvoor geen personeelsleden kunnen inschakelen. **Wijs ouders daarop bij de inschrijving.**
- Mocht de situatie zich voordoen dat een leerling niet goed op een acuut medicijn (waarvoor dus een formulier en een noodspuit aanwezig is) reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van het medicijn, dan moet direct met ouders/verzorgers, de huisarts of zelfs het ziekenhuis gebeld worden. Volg bij een ernstige situatie de richtlijnen in bijlage 2.

Hoofdstuk 4: (Reguliere) medische handelingen

Wanneer zou worden overgegaan tot het laten uitvoeren van medische handelingen door een personeelslid van CSG Liudger, neemt de schoolleiding/het bestuur daarmee bepaalde verantwoordelijkheden op zich waarbij de consequenties van die keuze moeilijk te overzien zijn. Bovendien moet voor het uitvoeren van bepaalde medische handelingen een bekwaamheid zijn verworven volgens de Wet BIG (zie voor achtergrondinformatie bijlage 3).

CSG Liudger vindt dat personeelsleden in principe geen medische handelingen mogen uitvoeren. In uitzonderlijke situaties en na voorafgaand overleg tussen de schoolleiding, de ouders/verzorgers en eventueel huisarts en specialist, kan worden nagegaan of het in acute situaties en/of allergiereacties mogelijk is om toch medisch te acteren¹. De medewerking die in dat geval zal worden verleend, bestaat uit het beschikbaar stellen van een ruimte en de zorg voor een adequate opslag van de medicatie (zie ook hoofdstuk 3).

Dit houdt concreet in dat reguliere medische handelingen, bijvoorbeeld het op regelmatige tijden toedienen van injecties, zetabletten of sondevoeding etc. als gevolg van een chronische ziekte of aandoening, **te allen tijde** door ouders/verzorgers dienen te worden uitgevoerd of door een bevoegde derde die daarvoor door de ouders/verzorgers is gemachtigd, zijnde geen personeelslid van CSG Liudger.²

Ouders/verzorgers overleggen in dat geval van te voren met de schoolleiding over:

- wie naar school komt om de handeling(en) uit te voeren;
- wanneer de handeling moet/kan plaatsvinden;
- de ruimte waar de handeling kan plaatsvinden;
- hoe te handelen als er iets verkeerd gaat (bijvoorbeeld verpleegkundige verschijnt niet of niet op de afgesproken tijd of er volgt een onverwachte reactie op de handeling);
- wie in het oog houdt of alles verloopt zoals afgesproken (denk daarbij ook aan afwezigheid van het personeelslid waarmee de afspraken worden gemaakt) en
- wijze en tijd van informeren als er een wijziging in de afspraken komt.

Het zal duidelijk zijn dat - gezien de ingrijpendheid van de handelingen - de afspraken met betrekking tot bovengenoemde punten schriftelijk moeten worden vastgelegd en dat alle documenten met betrekking tot medische handelingen en medicijnverstrekking in noodgevallen door de ouders/verzorgers moeten worden ondertekend.

Ook hier geldt: bij aannahme van een leerling bij wie medische handelingen op school plaats moeten vinden, moet de schoolleiding een weloverwogen besluit nemen of de school kan bieden wat deze leerling nodig heeft.

---

¹ Zie hiervoor de voorwaarden in bijlage 4

² Hier is omschreven wat we onder regulier medische handelingen verstaan. Uitzondering op de regel is een noodsituatie en een situatie waarin een EHBO'er en/of BHV'er geautoriseerd is op te treden.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Afspraken met betrekking tot het uitvoeren van medische handelingen op school

Ondergetekenden (ouders/verzorgers en school) verklaren de volgende afspraken met elkaar gemaakt te hebben met betrekking tot uitvoering van de zogenaamde ‘medische handeling’ op school bij:

- naam leerling: .....
- geboortedatum: .....
- adres: .....
- postcode en plaats: .....
- naam ouder(s)/verzorger(s): .....
- telefoon thuis: .....
- telefoon werk: .....
- naam huisarts: .....
- telefoon: .....
- naam specialist: .....
- telefoon: .....

Afgesproken is, dat bij bovengenoemde leerling de voor hem/haar noodzakelijke medische handelingen op school zullen worden uitgevoerd:
door de vader/moeder/een derde³, namelijk .....(naam) te bereiken op ..... (telefoonnummer), geen personeelslid van CSG Liudger.

Deze medische handeling bestaat uit:
.....
.....

en is nodig vanwege de ziekte:
.....
.....

en moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijdstippen:
om ..... uur
om ..... uur
om ..... uur
om ..... uur

Of:
mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie (shock, allergie, acuut):
.....
.....

---

³ doorstrepen wat niet van toepassing is

Tenslotte is afgesproken dat:

- de medische handeling plaats kan vinden in ruimte .....
- als degene die de medische handeling zou verrichten niet op de afgesproken tijd kan verschijnen, hij/zij daarover de school zo snel mogelijk op de hoogte stelt en aangeeft hoe het opgelost wordt;
- als degene die de medische handeling zou verrichten niet op de afgesproken tijd verschijnt zonder bericht, de ouder/verzorger telefonisch wordt benaderd door de schoolleiding en
- de ouders/verzorgers bijhouden of de medische handeling op de juiste tijd en wijze plaatsvindt.

Eventuele aanvullende opmerkingen:

.....
.....
.....
.....

U, als ouder(s)/verzorger(s), bent verplicht en verantwoordelijk er voor te zorgen dat de gegevens van dit formulier zolang uw kind bij ons op school zit actueel te houden en er zorg voor te dragen dat de noodzakelijke gegevens altijd op school beschikbaar zijn. Het is van groot belang dat de gegevens actueel blijven. U verklaart om die reden dan ook dat u veranderingen direct zult doorgeven aan de directie van de school.

Aldus is afgesproken:

Plaats.....

Datum .....

Ouder/verzorger:

Naam .....

Handtekening .....

Namens de school:

De directeur:

Naam: .....

Handtekening .....

NB: Er kan eventueel ook een specifieke afsprakenlijst voor bijvoorbeeld suikerziekte of epilepsie worden gebruikt in plaats van dit formulier. Voorwaarde is daarbij dat alle onderdelen zijn opgenomen zoals in bovenstaand formulier en de handtekeningen zijn gezet.

Bijlage 2: Hoe te handelen bij een calamiteit

Hoe moet een school handelen bij een calamiteit ten gevolge van:

- het toedienen van medicijnen aan een leerling in een acute situatie en
- het uitvoeren van een medische handeling.

Richtlijnen

1. Laat de leerling niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer de leerling goed en probeer hem of haar gerust te stellen.
2. Waarschuw zo snel mogelijk een EHBO'er voor bijstand.
3. Bel direct de huisarts en/of de specialist van de leerling.
4. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
5. Geef door naar aanleiding van welk medicijn of medische handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt).
6. Zorg ervoor dat alle relevante gegevens van de leerling bij de hand zijn (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
  - naam van de leerling
  - geboortedatum
  - telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen, persoon
  - naam + telefoonnummer van huisarts/specialist
  - ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn
7. Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen, persoon):
  - leg duidelijk uit wat er gebeurd is
  - vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd en
  - in geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis de leerling is gegaan

Bijlage 3: Uitvoeren van medische handelingen, wettelijke regels en aansprakelijkheid

Er is een aantal soorten medische handelingen op school te identificeren:

1. handelingen waarvoor de wet BIG **niet** geldt. Dit zijn handelingen zonder grote medische risico's, zoals het geven van zelfhulpmedicijnen als aspirine, ed. en
2. handelingen waarvoor de wet BIG **wel** geldt. BIG staat voor: *Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg*. De Wet BIG geeft regels voor beroepen in de gezondheidszorg en biedt personen bescherming tegen ondeskundig en onzorgvuldig handelen. Het BIG-register is een onderdeel van de Wet BIG.

BIG-handelingen zijn handelingen die risicovol zijn, zoals het geven van injecties en het toedienen van sondevoeding. Deze mogen slechts worden uitgevoerd door artsen en door verpleegkundigen die hiervoor een bekwaamheidsverklaring moeten hebben. Met het delegeren van het verrichten van deze handelingen aan personeelsleden in het onderwijs, moet met grote zorgvuldigheid worden omgegaan.

Een specialist kan een personeelslid handelingsbekwaam achten. Dit heeft echter niet tot gevolg dat dit personeelslid niet meer aansprakelijk is voor zijn handelen; hij of zij blijft wettelijk aansprakelijk. Het verzekeren van dit risico is bij sommige verzekeringsmaatschappijen mogelijk. Een arts kan een personeelslid bekwaam verklaren voor het uitvoeren van een medische handeling en deze bekwaamheid ondersteunen met een ondertekende verklaring van bekwaamheid. De arts geeft deze bekwaamheidsverklaring voor een bepaalde tijd af. Wanneer de termijn van de verklaring is overschreden moet de arts opnieuw de bekwaamheid testen.

Het hebben van een medisch handelingsprotocol op school is belangrijk. Het volgen van de werkwijze van dit protocol sluit niet uit dat een personeelslid civielrechtelijk aansprakelijk gesteld en vervolgd zou kunnen worden voor het (foutief) verrichten van medische handelingen bij calamiteiten. Zelfs als ouders/verzorgers het personeelslid toestemming hebben gegeven tot het uitvoeren van medische handelingen bij hun kind, kan het personeelslid verantwoordelijk worden gesteld voor zijn acties, als het fout gaat.

CSG Liudger heeft er om die reden voor gekozen om reguliere medische handelingen waarvoor een BIG-registratie nodig is, niet door personeelsleden te laten uitvoeren. Waar het gaat om levensreddende medische handelingen als gevolg van een acute allergie of shock, worden er individuele afspraken gemaakt tussen schoolleiding, ouders en een aantal specifieke personeelsleden, die hier **vrijwillig** voor kiezen.

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen, dan moet direct contact gezocht worden met de huisarts en/of specialist van de leerling.

Bel bij (het vermoeden van) een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.

Bel bij twijfel *altijd* 112.

Er moet tevens voor gezorgd worden dat alle relevante gegevens van de leerling eenvoudig beschikbaar zijn, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en specialist van de leerling. Meldt verder bij welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij de leerling waargenomen zijn.

Kortom

Het bestuur of de schoolleiding kan kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van **acute** medicatie.

Voor de individuele docent geldt dat hij/zij mag weigeren handelingen (al dan niet vallend onder de Wet BIG) uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht. Dit is conform het arbeidsrecht.

De Wet BIG is niet van toepassing als er sprake is van een noodsituatie. Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen en is in dat kader ook altijd aansprakelijk voor zijn (niet) handelen.

Bijlage 4: Standpunt College van Bestuur van CSG Liudger

Als personeelsleden zouden worden betrokken bij de zorg rond een (chronisch) zieke leerling, dan zouden zij daarmee partners in die zorg worden. In zo'n geval zou het voor kunnen komen dat personeelsleden gevraagd worden om een medische handeling bij een leerling uit te voeren, waartoe zij niet bekwaam zijn. Deze, niet alledaagse, positie van een personeelslid wordt door het College van Bestuur uiterst serieus genomen. Daarom vindt het College van Bestuur dat haar personeelsleden in principe geen medische handelingen mogen uitvoeren.

In zeer uitzonderlijke situaties en na voorafgaand overleg tussen de schoolleiding, ouders/verzorgers en een individueel personeelslid, kan een uitzondering worden gemaakt die dan zorgvuldig moet worden vastgelegd en regelmatig moet worden geëvalueerd. Soms verdient het dan aanbeveling een personeelslid een bekwaamheidsverklaring te laten halen. Heeft een personeelslid namelijk geen bekwaamheidsverklaring, dan kan hij/zij bij onoordeelkundig handelen aangesproken worden op de aangerichte schade. Het personeelslid dat onbekwaam en/of zonder opdracht van een arts een medische handeling (BIG) verricht, is niet alleen civielrechtelijk aansprakelijk (betalen van schadevergoeding), maar ook strafrechtelijk (mishandeling). Het schoolbestuur kan op zijn beurt als werkgever eveneens civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden.

Door helder te zijn over de beleidslijnen, de (on)mogelijkheden en door de afspraken vast te leggen, wordt zoveel mogelijke zekerheid aan leerling, ouders/verzorgers, personeelsleden en schoolleiding geboden rondom de medische zorg voor leerlingen. Ook voor de verzekeraar van CSG Liudger moet duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld.